

Nr 245.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till bestridande av kostnader för ströängars indragande till kronan; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Nils Hansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Hansson anförde:

I det vid innevarande års statsverksproposition fogade protokollet över jordbruksärenden meddelade jag, under punkt 134, att norrländska *Bihang till riksdagens rotokoll 1921. 1 saml. 209 häft. (Nr 245.)*

kolonisationskommittén den 10 december 1919 avgivit betänkande, innefattande förslag till lag om ströängars indragande till kronan, samt att jag hade för avsikt att, därest ärendets behandling medhunnas inom beräknad tid, senare under riksdagen förelägga Kungl. Maj:t förslag till proposition i ämnet.

Med anledning härav föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag för ströängars indragande till kronan, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna å extra stat för år 1922 ett anslag av 400,000 kronor.

Då jag den 21 januari 1921 förelade Kungl. Maj:t förslag till lagar i ämnet, vilka då remitterades till lagrådet för inhämtande av dess yttrande, återgav jag följande kommitténs anförande angående kostnaderna för den föreslagna indragningen av ströängar:

»Inom Norrbottens län omfatta enligt avvittringshandlingarna de å kronomark belägna ströängar, som tillhöra hemman nedom odlingsgränsen, en areal av 52,948 hektar med en vid avvittringen uppskattad höavkastning av 11,358 lass om 425 kilogram eller således omkring 4,827,000 kilogram. Ehuru tillämpningen av bestämmelserna i förslaget gjorts beroende icke av fastigheternas belägenhet ovan eller nedom odlingsgränsen utan av ängarnas belägenhet nedom sagda gräns, torde utan fara för väsentligt misstag nämnda siffror kunna läggas till grund för beräkningarna, då det kan antagas, att de nedom odlingsgränsen belägna ängar, som tillhöra fastigheter ovan odlingsgränsen, ungefärligen motsvara de ovan odlingsgränsen liggande ängar, som tillhöra fastigheter nedom samma gräns och som ingå i förut nämnda sifferuppgifter.

Vad beträffar Västerbottens län utgör arealen av ströängar, tillhörande fastigheter, som varit föremål för tidigare avvittring och alltså ej äro underkastade tilläggsavvittring, sammanlagt 34,197 hektar med en uppskattad höavkastning av 6,121 lass eller omkring 2,601,000 kilogram.

För bägge länen skulle alltså totalarealen av ängar å kronomark inom den föreslagna lagens geografiska tillämpningsområde utgöra tillhopa omkring 87,000 hektar med en höavkastning av i runt tal 7,400,000 kilogram.

På sätt tidigare anförts (sid. 38 i betänkandet) har visserligen denna areal i sammanhang med företagna laga skiften undergått en ej oväsentlig minskning, men av skäl, som i samband därmed blivit anförda, torde någon avsevärd minskning av ängarnas höavkastning därigenom icke hava uppstått.

En del av de ängar, som i det föregående åsyftats, skulle på grund av bestämmelserna i lagförslagets 5 och 6 §§ ej komma att indragas. Omfattningen av dessa ängar låter sig icke i förväg säkert beräknas. I någon utsträckning lärer ock indragning möta hinder genom brist på odlingsområde eller sådan reserv av odlingsmark, som avses i lagförslagets 23 §. Å andra sidan torde det visa sig, att den vid avvittringen skedda uppskattningen i många fall är för låg och vid ströängsförrättningarna kommer att höjas.

Sannolikt kommer detta att inträffa i större utsträckning än som motsvaras av de fall, då avvitringsuppskattningen visat sig vara för hög eller då för röjningsland och dylika ängar sänkning kommer i fråga enligt förslaget 15 §.

Med hänsyn till alla de nu nämnda omständigheterna, vilka i väsentlig mån komma att verka utjämnande mot varandra, har kommittén ansett sig böra beräkna, att de ströängar, som skola indragas, i höavkastning lämna förutnämnda totalbelopp omkring 7,400,000 kilogram.

Emellertid skulle enligt förslaget ströängar, som tillhöra skogslotter eller bilda särskilda hemmanslotter, icke ersättas genom bekostande av odlingar utan med kontanta penningar, därest ej ägaren påfordrar ängarnas indragande enligt de allmänna grunderna. Om i enlighet med gjord beräkning för dessa ängar, vilkas totalareal utgör omkring 6,700 hektar, avdrages omkring 8 procent av totalbeloppet, skulle återstå ängar med en höavkastning av omkring 6,800,000 kilogram.

Då motsvarande hömängd skall hämtas från odlade vallar, gäller det först att bedöma, vilken medelavkastning sådana vallar kunna antagas lämna i lappmarkerna. I lagförslaget äro gränserna nedåt och uppåt satta till 1,700 respektive 3,000 kilogram för hektar (21 §). Med hänsyn därtill att man, såsom tidigare framhållits, i allmänhet icke läser kunna beräkna en mera rationell skötsel av vallodlingarna, torde medelavkastningen ej kunna sättas högre än till 2,000 kilogram per hektar. Med beräkning därefter skulle för åstadkommande av en höavkastning motsvarande ströängarnas behöva uppodlas en areal av 3,400 hektar.

Odlingskostnad för hektar räknat torde med hänsyn därtill att lättodlad myrmark i allmänhet läser vara att tillgå kunna sättas till ett genomsnittsbelopp av 700 kronor för hektar. Härtill kommer gödslingen, vilken kommittén anser sig böra beräkna till i medeltal 300 kronor per hektar. Totalkostnaderna för odlingsområdenas iordningsställande skulle således uppgå till omkring 3,400,000 kronor.

Härtill kommer kostnaden för förvärv av de ängar, som skola ersättas kontant. Med hänsyn till förenämnda uppgifter om dessa ängars totalareal och i betraktande därav att ängarna till större delen lära vara av sämre beskaffenhet torde ersättningsbeloppet för dem tillhopa ej komma att överskrida 170,000 kronor.

De vid indragning av ströängar ifrågakommande ersättningarna för avrösningsjord (7 §), för nedlagt arbete å odlingsområde (22 §) och för mistad avkastning från ängar, som avträtts före den i allmänhet lagstadgade tiden (40 §), kunna icke närmare beräknas men torde förslagsvis böra sättas till 100,000 kronor.

Vad beträffar kostnaderna till ströängsnämnder har kommittén vid sina beräkningar utgått från årskostnaden för en nämnd. Den i nämnden tjänstgörande lantmätaren torde såsom förut anförts (sid. 85) under året erhålla stadigvarande sysselsättning. Hans avlöning torde i betraktande härav och med hänsyn till de förmåner, som tillkomma lantmätare med jämförlig sysselsättning, skäligen böra sättas till 10,000 kronor jämte ersättning efter fjärde klassen i gällande resereglemente, förslagsvis 2,500 kronor. För skriv- och ritgöromål erfordras under minst halva året särskilt biträde, varförutom lant-

mätaren bör hava att tillgå ett mindre anslag till skriv- och ritmateriel, blanketter m. fl. expenser. Kostnaderna härför synas kunna anslås till 2,000 kronor.

Nämndens övriga ledamöter beräknas bliva sysselsatta under högst fyra och en halv månader. Ersättningen till dem föreslås till 450 kronor per månad eller omkring 2,000 kronor jämte ersättning enligt fjärde klassen i resereglementet, beräknad till omkring 2,500 kronor.

Till hantlangning torde åtgå högst 1,200 kronor för år.

Efter dessa grunder skulle årskostnaden för varje ströängsnämnd uppgå till 24,700 kronor.

Det återstår då att avgöra huru många arbetsår, som kunna antagas åtgå för genomförande av hela ströängsindragningen. I detta hänseende äro beräkningar givetvis synnerligen vanskliga, då man ej har att bygga på någon erfarenhet från andra jämförliga områden. Kommittén har emellertid trott sig kunna beräkna, att en ströängsnämnd i allmänhet borde för varje förrättningsdag medhinna minst en förrättning, i enklare fall två eller flera. Då brukningsdelarna inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker enligt tillgängliga statistiska uppgifter uppgå till ett antal av 7,845 och högst halva antalet här torde utgöras av fastigheter med ströängar, som falla under lagens tillämpning, skulle, med beräkning av etthundra förrättningsdagar årligen, indragningen kunna förmodas kräva en tid av omkring 30 år för en nämnd. Därest, såsom kommittén anser lämpligt, fyra nämnder skulle tillsättas och samtidigt fungera, torde arbetet kunna verkställas inom en tidrymd av åtta år. En viss kontroll av nu gjorda beräkningar torde man kunna vinna genom att med utgångspunkt från ströängarnas totalareal undersöka, huru mycken ströängsmark en nämnd för varje förrättningsdag behövde taga under behandling för att arbetet i det hela skulle av fyra nämnder medhinnas under en tid av åtta år. Då totalarealen utgör omkring 87,000 hektar, skulle efter förestående beräkning under varje förrättningsdag medhinnas behandling av omkring 27 hektar ströängar. Med hänsyn till den tidsutdräkt, som undersökningarna för val av odlingsområde, bedömande av tillgång på odlingsreserv m. m. måste medföra, torde en dylik medelareal icke överstiga vad som i allmänhet kan medhinnas, även om i särskilda fall, då det gäller större ströängskomplex, en flerdubbelt större arbetsprestation bör kunna åstadkommas.

Med utgångspunkt från nu anförda approximativa beräkningar skulle kostnaderna för ströängsnämnderna uppgå till i runt tal sammanlagt 800,000 kronor.

Till avsyning av odlingsarbeten torde böra beräknas omkring 40,000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för ströängsindragningen kunna alltså beräknas bliva:

odlingar	kronor	3,400,000
ersättning i penningar för vissa ängar	»	170,000
» » » » mistad avkastning m. m. ..	»	100,000
ströängsnämnderna m. m.	»	800,000
avsyning av odlingsarbeten	»	40,000
Summa kronor		4,510,000.»

I anslutning härtill anförde jag: Någon anledning till anmärkning mot de av kommittén gjorda kostnadsberäkningarna syntes icke föreligga. Då jag emellertid föreslagit viss utvidgning av området för ströängsindragningen medförde detta någon ökning i kostnaderna. En approximativ beräkning gäve vid handen, att de ängar, som sålunda skulle ytterligare göras till föremål för indragning, upptoge en areal av omkring 4,700 hektar med en enligt avvitringshandlingarna beräknad höavkastning av omkring 560,000 kilogram. Kostnaderna för indragningen av dessa ängar skulle enligt de beräkningsgrunder, som kommittén använt, uppgå till i runt tal 300,000 kronor. Sammanlagda kostnaden för ströängsindragningen skulle alltså kunna beräknas till omkring 4,800,000 kronor.

Efter det lagrådet avgivit sitt yttrande, har Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat föreslå riksdagen antaga ett med anledning av lagrådets anmärkningar i viss mån omarbetat förslag till lag om ströängars indragande till kronan. De sålunda på grund av lagrådets anmärkningar gjorda ändringar i lagförslaget äro icke av beskaffenhet att inverka på kostnadsberäkningen.

På sätt kommittén anført, torde det vara lämpligt att fördela arbetet med ströängsindragningen på en tid av omkring åtta år, varunder indragningen torde kunna slutföras om årligen fyra ströängsnämnder äro i verksamhet. Då en del av de med ströängsindragningen förenade kostnaderna ej uppkomma, förrän nämndernas arbete slutförts, skulle berörda utgifter komma att fördela sig på en tidrymd av elva å tolv år.

Vad angår anslagsbehovet för år 1922 torde hela det belopp av 400,000 kronor, som för ändamålet beräknats i statsverkspropositionen icke för året erfordras. Av den första utgiftsposten, odlingskostnad, kan nämligen högst en femtedel av vad som må bliva en följd av årets förrättningar ifrågakomma till utbetalning under året och av den beräknade kostnaden för avsyning av odlingsarbeten torde ingen del komma att utgå under det första året. Kostnaderna för år 1922 synas mig följaktligen kunna beräknas sålunda: odlingskostnad 100,000 kronor, ersättning i penningar för vissa ängar och för mistad avkastning m. m. 50,000 kronor samt kostnader för ströängsnämnderna m. m. 100,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till bestridande av kostnaderna för ströängars indragande till kronan under nionde huvudtiteln å extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skulle avläsas till riksdagen.

Ur protokollet:

M. De Geer.
